

Nu er den litterære verden klar til Mary Ann Evans

For første gang bliver bøger, skrevet af kvinder, udgivet under forfatterens eget navn, selvom de blev skrevet under mandlige dæknavn

**BJARNE NØRUM
SKRIVER FRA
STORBRIANNIEN**

norum@k.dk

Kvindelige forfattere, der i samtiden skrev under mandlige pseudonymer, får nu deres værker udgivet under eget navn.

Det gælder blandt andre britiske Mary Ann Evans (1819-1880), som den litterære verden kender bedre som George Eliot – forfatteren bag

det klassiske engelske romanværk "Middlemarch" fra 1871.

Det er et af 25 markante værker, der nu bliver genudgivet med forfatterens rigtige navn og ikke mindst køn.

Udgivelserne er kulminationen på kampagnen "Reclaim Her Name", (Tag hendes navn tilbage), som gør op med de tider, hvor kvinder følte, at de skulle udgive deres bøger under et mandligt navn for at blive accepteret

eller anerkendt.

For den britiske forfatter Kate Mosse, hvis bøger "Labyrinth" og "Sepulchre" er udgivet på dansk, er det vigtigt at skabe opmærksomhed om de kvinder, der følte, at de kun kunne få litterær anerkendelse, hvis læserne troede, at de var mænd.

"Kvinder følte, at de skulle være usynlige som kvinder for at blive taget alvorligt som forfattere, og jeg er bange for, at den følelse ikke helt er for-

svundet," siger hun til avisen The Times.

Hun var for 25 år siden en af initiativtagerne til den britiske litteraturpris for kvindelige forfattere "Womans Prize for Fiction", som markerer jubilæet med at genudgive 25 klassiske bøger skrevet under mandligt pseudonym som gratis e-bøger.

Hertil kommer, at bøgerne bliver genoptrykt med nyt omslag af kvindelige designere, hvoraf nogle vil blive

doneret til udvalgte biblioteker.

Fanske George Sand, hvis rigtige navn er Amantine Aurore Dupin, er en af de andre kvindelige forfattere, der nu udkommer under eget navn. I romanen "Indiana" fra 1832 (på dansk i 1984) sætter hun fokus på kvinders roller i samfundet gennem hovedpersonen Indiana, der som 16-årig blev gift med en meget meget ældre mand –

og endte med at blive forelsket i naboen. Noget, som hun kun var i stand til at fortælle om ved at skrive under et mandnavn.

Andre kendte kvindelige forfattere har også udgivet bøger under dække af at være en mand. Det gælder blandt andre Karen Blixen, der brugte pseudonymerne Isak Dinesen og Pierre Andrézel. En anden af de store britiske kvindelige forfattere, Charlotte Brontë, udgav oprindeligt "Jane Eyre" under navnet Currer Bell, men hendes rigtige navn blev hurtigt afsløret – og i modsætning til George Eliot, gik hendes pseudonym hurtigt i glemmebogen.

Nærmere vores egen tid har J.K. Rowling udgivet krimier under navnet Robert Galbraith, fordi hendes navn er så tæt forbundet med bøgerne om den unge troldmand Harry Potter.

kort nyt

Skivemødet 2020 holdes trods corona

Kunstnere, debattører, politikere og klimaeksperter samles til september i Skive til årets Skivemøde 2020. Under overskriften "Et Danmark i balance" kan man den 4.-5. september opleve talks, debatter og musikalske indslag, der sætter fokus på grøn omstilling, iværksætteri og ligestilling. Formand for Skivemødet Poul Pedersen håber på at blive et eksempel på fremtidens festivalformat, når de afholder et af de få større udendørs møder i efteråret. Til festivalen kan man blandt andre opleve Jytte Abildstrøm fortælle om kunst og kultur, Mads Langer stå for fællessang og Peter Aalbæk tale om iværksætteri uden for storbyer.

Ny udstilling om ler i kunsten i Holte

Gl. Holtegaard viser fra den 28. august udstillingen "Fed Ler: Krukker i kunsten nu". Her præsenteres værker af 20 toneangivende danske billedkunstnere, der alle har produceret krukker i ler inden for de seneste år. De mere end 60 værker skal vise den diversitet, der gør sig gældende inden for billedkunstneres brug af ler i kunsten i dag. På udstillingen kan man blandt andet møde værker af Klara Lilja, Rose Ekens og Claus Carstensen. Udstillingen kan opleves fra den 28. august og frem til 10. januar 2021.

Dansk dansefestival i Tivoli i København

Efter mange måneder med aflyste forestillinger, inviterer Tivoli og Dansk Danseteater den 24. august til et eksklusivt særarrangement i Tivolis Koncertsal. Til arrangementet vil der blive vist uddrag fra danseforestillingen "Kentaur" i kombination med en art talk med den prisvindende kunstner Cecilie Falkenstrøm og koreograf Pontus Lidberg. "Kentaur" undersøger de menneskelige konsekvenser ved kunstig intelligens og teknologiens magt. Tivolis balletchef, Peter Bo Bendixen, er moderator.

Ny lydudstilling åbner i Hornbæk

Lørdag den 22. august åbner Munkeuphus lydudstillingen "Vidnesbyrd" af den internationale anerkendte lyd-kunstner Jacob Kirkegaard. Kunstneren er kendt for sine æstetiske og sanselige lyd-værker, der har været udstillet på en lang række udenlandske museer og herhjemme på Louisiana og AROS. Jacob Kirkegaard bruger lyd til at undersøge menneskets fremmedgjorte forhold til affald og døden, blandt andet har han optaget lyden af forladte radioaktive rum og landskaber i Tjernobyl. Udstillingen kan opleves frem til den 1. november.

Kunsthall Aarhus får to nye udstillinger

Udstillingen "Other Tales" af fotokunstner Sammy Balaji fokuserer på oversete, undertrykte og glemte fortællinger om hans hjemland Den Demokratiske Republik Congo. Den belgiske kunstner Sven Augustijns udstilling "Maps of Middle East (1942-1969)" består af 71 fotografier af kort, udgivet i det amerikanske tidsskrift Time Magazine i perioden 1943 til 1969. Størstedelen af kortene er geopolitiske eller viser krigszoner, men der er også religiøse eller arkæologiske kort. Begge udstillinger har fernisering i Kunsthall Aarhus den 21. august.

Holte Kirke inviterer til årets orgelkoncert

Vor Frelsers Kirke i Københavns organisert Jens E. Christensen brugte den koncertfri periode under corona-karantænen til at indspille Schumanns sjældent hørte orgelværker. Den 25. august besøger han Holte Kirke og fremfører "6 Kanoniske Etuder" sammen med værker af mestrene Buxtehude og Bach.

Museer oplever flere besøgende

En sommer, hvor mange danskere har skiftet udlandrejser ud med ferietid i Danmark, har vist sig at være til gavn for landets museer. 85 procent af de danske museer har nemlig haft flere gæster i løbet af sommerferien i år, end det var tilfældet i samme periode sidste år. Det fremgår af undersøgelse, som Organisationen Danske Museer (ODM) har foretaget blandt sine medlemmer. Det skriver netmediet Kulturmonitor.

For mange af landets museer er der endda tale om en stor fremgang – 55 procent af de museer, der har haft flere sommergæster, melder om en stigning på over 50 procent.

Fælles for de museer, der modsat flertallet ikke kan melde om fremgang i antallet af sommergæster, men derimod har oplevet et fald i antallet, er, at de hovedsageligt er placeret i hovedstadsområdet og normalt tiltrækker mange udenlandske turister.

Sommerens besøgsfremgang på landets museer betyder ifølge undersøgelsen dog heller ikke, at museerne kan se sig helt fri fra at mærke coronakrisens negative konsekvenser.

Undersøgelsen afslører nemlig, at hvert sjette museum har – eller forventer at få – likviditetsproblemer som følge af coronakrisen. Samtidig meddeler tre ud af ti museer, at de regner med at gå ind i 2021 med en reduceret medarbejderstab.

Undersøgelsen er gennemført fra den 6. til den 13. august, og 59 procent af ODM's medlemmer har medvirket.

billedet | Kunstnerne lærte os at elske landskabet ved Himmelbjerget

▲ **DET SMUKKE LANDSKAB**, som istiden har formet over Ry-egnens barske hedearaler, er i dag kendt af de fleste. Det var imidlertid først i 1830'erne, at det midtjyske landskab for alvor fandt sin vej ind i malerkunsten. Det fortæller historiker Henrik Bredmose Simonsen i sin nye bog "Da Guldalderen kom til Søhøjlandet". Store danske guldalderkunstnere som Dankvart Dreyer og Louis Gurlitt rejste i 1830'erne og begyndelsen af 1840'erne som nogle af de første til Himmelbjerget for at male de nyopdagede landskaber, men at der opstod en egentlig

kunstnerkoloni på egnen, det kan vi, ifølge forfatteren, særligt takke maler Vilhelm Kyhn (1819-1903) for. Ligesom istiden havde formet det smukke midtjyske landskab, formede han en række af unge talentfulde kunstnere, der i 1870'erne fulgte ham på sommerophold til egnen for at male. De unge kunstnere var alle elever på Vilhelm Kyhns tegne- og maleskole i København, hvor blandt andre den senere kendte Anna Ancher var elev. Ligesom dette værk "Fra Egnen ved Himmelbjerget" fra 1889 af Vilhelm Kyhn, er en række af koloniens værker

blevet opkøbt af bevaret Ry Kommune. Ved hjælp af Museum Skanderborgs store samling af malerier fra egnen, er det lykkedes Henrik Bredmose Simonsen at skabe et portræt af kunstnerkolonien omkring Vilhelm Kyhn og kunstnerens opdagelse af det midtjyske landskab fra 1830'erne til begyndelsen af 1900-tallet. – Foto: Randers Kunstmuseum.

Sårbarheden gør os menneskelige

Som den eneste af verdens religioner har kristendommen en gud med sårmærker, minder den norske teolog Per Arne Dahl om i denne yderst inspirerende bog

bog

★★★★★

AF STEEN SKOVSGAARD

kultur@k.dk

Når man som denne anmelder havde lejlighed til på kirkedagene i Aalborg i 2013 at høre Per Arne Dahls foredrag om sorgen og krisen i Norge efter terrorangrebet den 22. juli 2011, er det med stor forventning, man går i gang med at læse hans nye bog om sårbarhedens kraft. Dahl indledte nemlig sit foredrag i Aalborg med at opfordre den store forsamling til sammen med ham at synges: Kyrie Eleison, Kriste Eleison. Herre forbarm dig, Kristus forbarm dig. Det var en uventet, men en ægte, varm og dybt meningsfuld indledning.

Dengang var Per Arne Dahl præst ved Domkirken i Oslo, præst for Stortinget og havde været leder af sjælesorgsceneteret Modum Bad i 12 år. Siden blev han biskop i Tunsberg, men så skete det, at han blev ramt af pludselig død ved det ene øre. Han har beskrevet det i et interview her i avisen, og i bogen fortæller han, hvordan han oplevede det, og hvad det betød for ham.

Han, der altid havde været den, der var stærk og god til at trøste, oplevede nu, at han selv havde brug for hjælp og støtte. Han fortæller om skammen, der fulgte med ved at melde sig syg, og som blot gjorde ham endnu mere magtesløs og fortvivlet. "Skylden kunne jeg jo som regel gøre noget ved, hvorimod skammen gjorde noget ved mig,"

skriver han. Han ønskede at være usårlig, at beholde masken og sit gamle image, men det hele krakelerede, da han under et bispemøde oplevede at miste hørelsen også på sit andet øre. Pludselig var han nu helt døv.

"Bispekollegerne kom hen til mig, lagde deres hænder på mig og begyndte at bede. Jeg kunne ikke høre, hvad de sagde noget, de gjorde noget og berørte mig med godhed og forbøn. Det blev en rar og frigørende oplevelse af, at den, der lægger masken, får en chance for at vise sit ansigt, men også for at møde andres ansigt."

Med bogen ønsker Dahl at vise, at vi alle er sårbare, og at vi ikke skal forsøge at bekæmpe sårbarheden:

"Jeg vil ikke opfordre til at overvinde svaghed og sårbarhed, men snarere til at overgive sig og derigennem måske opdage talenter, man ikke vidste, man havde, eller nogle skatte, der lå skjult i det, der så allermost håbløst ud."

Det er det, som bogen beskriver ved hjælp af mange citater, fortællinger og møder med mennesker, der har lært ham noget om sårbarhed.

Dahl taler om ærligheds-teologi i stedet for herligheds-teologi og understreger, at kristendommen, som den eneste af alle verdens religioner, har en gud med sårmærker. Sårbarheden skal vi derfor ikke forsøge at skjule. I så fald risikerer vi at opleve sårbarhedens rekyleffekt. Derimod skal vi tro på, at sårbarheden er en ny styrkes be-

gyndelse. Naturligvis citeres Paulus' ord:

"For når jeg er magtesløs, så er jeg stærk." (2. Kor 12, 10), og Dahl spørger: "Hvornår er vi mennesker allerbedst?" Svaret lyder: Det er vi, når det værste sker. Det er, når kriserne rammer os som enkeltpersoner, fællesskab eller som nation. "Rystelsen bliver et kim til renelse, nulstilling og en ny begyndelse."

Dahl ønsker ikke at idyllisere sårbarheden, men spørgsmålet er, om han helt undgår det. Læser man bogen i ét stræk, får man nok rigeligt med sårbarhed. Måske egner bogens 35 kapitler sig derfor bedst som en andagtsbog, hvor man kan læse et afsnit om dagen. Så bærer man også lettere over med gentagelser, som når vi for eksempel to gange læser miljøfor-

kæmperen Erik Dammanns ord: "Mens vores klode er truet af overopvarmning, er vores indre miljøer truet af kulde og frost."

Kulde og frost møder vi ikke i denne bog. Den er hjertevarm og positiv og indeholder mange gode råd og tanker til den sorg- og kriseramte og sårbare. Og det vil sige til os alle. En god ven citeres for følgende råd: "Hvis du ønsker glæde, så giv glæde. Hvis du ønsker godhed, så giv godhed. Hvis du ønsker en gave, så giv en gave. Hvis du ønsker tryghed, så giv tryghed." Helbredelsen er i gang, når vi begynder at dele.

Et enkelt afsnit handler om salvelse og forbøn for syge, hvor Dahl med rette efterlyser et autoriseret ritual. "Jeg ønsker mig en frimodig kirke, som tør tilbyde medlemme-

Per Arne Dahl: Sårbarhedens kraft – at finde styrke i svagheden. 264 sider. 249,95 kroner. Kristeligt Dagblads Forlag.

skeligt nærvær, forbøn og salvelse i mødet med menneskelig nød."

Også hertil er bogen en hjælp og inspiration. ■

Læs interview med forfatteren om bogen på k.dk/liv